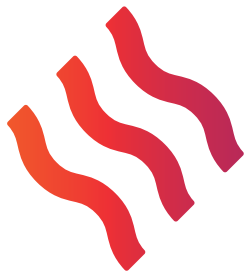

בנק הפועלים

דוח על הסיכונים -
גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים
ליום 31 במרץ 2019

Q1

תוכן העניינים

7	דוח על הסיכונים
8	א. מבוא
8	א.1. מידע צופה פני עתיד
8	א.2. הצהרה על הגילוי
9	ב. יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון משוקללים
9	ב.1. יחסים פיקוחיים עיקריים
10	ב.2. הערכת הסיכונים וניהולם
10	ב.3. סיכונים מובילים ומתפתחים
11	ב.4. סקירת נכסי סיכון משוקללים
12	ג. הון ומינוף
12	ג.1. הרכב ההון
14	ג.2. הלימות ההון
15	ג.3. יחס מינוף
17	ד. סיכון אשראי
17	ד.1. איכות האשראי של חשיפות האשראי
19	ד.2. סיכון אשראי בגין חשיפות ללווים ולקבוצות לוויים
20	ד.3. סיכונים בתיק הלוואות לדיור
21	ד.4. אשראי לאנשים פרטיים (ללא דיור)
22	ד.5. מימון ממונף
23	ד.6. הפחתת סיכון אשראי: גילויים בגישה הסטנדרטית
26	ה. סיכוני אשראי של צד נגדי
27	ו. סיכון שוק
27	ו.1. סיכון שוק בתיק למסחר
28	ו.2. סיכון ריבית בתיק הבנקאי
29	ו.3. סיכון מניות ומרווחי אשראי - סיכון השקעה
30	ז. סיכון נזילות
34	ח. סיכון תפעולי
34	ט. סיכון ציות
34	י. סיכון משפטי
35	יא. סיכון מוניטין
35	יב. סיכון רגולציה
35	יג. סיכון כלכלי
35	יד. סיכון אסטרטגי
35	טו. סיכון סביבתי

רשימת הטבלאות

9	יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון משוקללים
11	לוח ג-1: טבלת יחסים פיקוחיים עיקריים לוח ב-2: סקירת נכסי סיכון משוקללים
	הון ומינוף
12	לוח ג-1: הרכב ההון הפיקוחי
15	לוח ג-2: השוואה בין נכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף
16	לוח ג-3: גילוי על יחס מינוף
	סיכון אשראי
17	לוח ד-1: מדדי סיכון אשראי
18	לוח ד-2: איכות האשראי של חשיפות אשראי
19	לוח ד-3: פירוט יתרות אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק
19	לוח ד-4: פירוט יתרות סיכון האשראי לכל קבוצת לוויים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313)
20	לוח ד-5: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק
20	לוח ד-6: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק - שיעור מסך הביצועים החדשים
21	לוח ד-7: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל
21	לוח ד-8: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל
22	לוח ד-9: חשיפות הבנק למימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה
23	לוח ד-10: טבלת הפחתת סיכון אשראי
24	לוח ד-11: הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון
	סיכונים אשראי של צד נגדי
26	לוח ה-1: ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי לפי גישה פיקוחית
26	לוח ה-2: הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי
	סיכון שוק
27	לוח ו-1: סיכון שוק על-פי הגישה הסטנדרטית
28	לוח ו-2: שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו
28	לוח ו-3: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם של הבנק וחברות מאוחדות שלו
29	לוח ו-4: רגישות ההון הכלכלי לשינויים במקביל בעקומי הריבית (השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מהתרחיש)
29	לוח ו-5: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית
	סיכון נזילות
30	לוח ז-1: יחס כיסוי הנזילות - תאגיד בנקאי בע"מ וחברות מאוחדות שלו לתקופה של שלושה חודשים
33	לוח ז-2: פירוט נכסים נזילים לפי רמות כנדרש בהוראות באזל

דוח על הסיכונים

אנו מתכבדים להגיש לכם את ה"דוח על הסיכונים גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 במרץ 2019" (להלן: "הדוח על הסיכונים" או ה"דוח").

המידע המפורט בדוח זה כנדרש בהוראות הדיווח של בנק ישראל, כולל דרישות גילוי שפורסמו על-ידי ועדת באזל ודרישות גילוי על סיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על-ידי הפרוהם ליציבות פיננסית (FSF) ודרישות גילוי שפורסמו על-ידי צוות משימה שהוקם על-ידי המוסד ליציבות פיננסית (FSB) לשיפור הגילוי על סיכונים בתאגידים בנקאיים.

פעילות קבוצת ישראל כ"פעילות מופסקת" החל מהדוחות הכספיים לרבעון השני לשנת 2018. לפיכך, נתוני קבוצת ישראל אינם מוצגים במרבית הפירוטים שלהלן, לרבות הצגה מחדש של תקופות ההשוואה (למעט מקרים שצוין אחרת). לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.ה. בתמצית הדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2019](#).

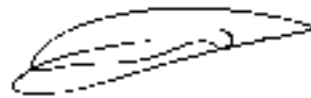
פרסום זה של הדוח על הסיכונים הינו במסגרת הדיווח הכספי של בנק הפועלים בע"מ וכולל מידע מורחב בנושאי ניהול הסיכונים וההון. יש לעיין בדוח זה ביחד עם ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018", עם הדוחות הכספיים לשנת 2018 ועם תמצית הדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2019.

בכבוד רב,

אמיר בכר

משנה למנכ"ל, מנהל סיכונים ראשי

ארי פינטו

המנהל הכללי

עודד ערן

יו"ר הדירקטוריון

תל-אביב, 28 במאי 2019

א. מבוא

א.1. מידע צופה פני עתיד

מרביתו של המידע המפורט בדוח זה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות (אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים), מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך, התשכ"ח-1968. תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים במצב הגיאופוליטי, שינויים רגולטוריים, שינויים חשבונאיים ושינויים בכללי המיסוי, וכן שינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק, ואשר עשויים להביא לאי התממשות ההערכות ו/או לשינויים בתוכניות העסקיות של הבנק. מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "תחזית", "תוכנית", "יעד", "אומדן סיכון", "תרחיש", "תרחיש קיצוני", "הערכת סיכון", "קורלציה", "התפלגות", "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתכננים", "מתעתד", "עשוי להשתנות", "צריך", "יכול", "יהיה" וביטויים דומים להם. ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללים, בין היתר, שינויים בפרמטרים הבאים: מצב המשק, טעמי הציבור, שיעורי ריבית בארץ ובחו"ל, שיעורי אינפלציה, הוראות חקיקה ורגולציה חדשות בתחום הבנקאות ושוק ההון, החשיפה לסיכונים פיננסיים, איתנות פיננסית של לווים, התנהגות המתחרים, היבטים הקשורים בתדמית הבנק, התפתחויות טכנולוגיות ונושאי כח אדם, ובתחומים אחרים אשר יש להם השפעה על פעילות הבנק ועל הסביבה בה הוא פועל, ואשר מטבע הדברים התממשותם אינה ודאית. מידע זה משקף את נקודת המבט הנוכחית של הבנק בנוגע לאירועים עתידיים. נקודת מבט זו מבוססת על הערכות, ולכן נתונה לסיכונים, לחוסר ודאות, ואף לאפשרות שאירועים או התפתחויות, שנחזו כצפויים, לא יתממשו בכלל, או יתממשו במקצת בלבד, ואף שההתפתחויות בפועל תהיינה הפוכות מאלו שנצפו.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על מידע המצוי בידיעת הבנק והמבוסס, בין היתר, על פרסומים של גורמים שונים, כגון: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, נתוני בנק ישראל, משרד השיכון וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון בארץ ובעולם.

א.2. הצהרה על הגילוי

על-פי הנחיות בנק ישראל, ההצהרות על הגילוי בדוח הכספי התקופתי של הבנק, תקפות גם לדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים. במסגרת הדיונים בתמצית הדוחות הכספיים של הבנק, אישר דירקטוריון הבנק את פרסום הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 במרץ 2019.

ב. יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון משוקללים

ב.1. יחסים פיקוחיים עיקריים

לוח ב-1: טבלת יחסים פיקוחיים עיקריים

על בסיס מאוחד, ליום					
31 במרץ 2018	30 ביוני 2018	30 בספטמבר 2018	31 בדצמבר 2018	31 במרץ 2019	
במיליוני ש"ח					
הון זמין					
36,637	37,178	38,112	38,004	38,903	הון עצמי רובד 1
36,065	36,645	37,617	37,547	38,484	הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾
37,614	38,155	39,089	38,981	39,636	הון רובד 1
36,065	36,645	37,617	37,547	38,484	הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾
46,630	48,771	49,723	49,023	49,072	הון כולל
39,863	*42,297	*43,301	*43,284	44,158	הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾
נכסי סיכון משוקללים					
331,539	333,206	336,678	340,597	339,691	סך-הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA)
332,337	333,951	337,370	341,236	340,277	סך-הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA), לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾
יחסי הלימות הון, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים					
11.05%	11.16%	11.32%	11.16%	11.45%	יחס הון עצמי רובד 1
10.85%	10.97%	11.15%	11.00%	11.31%	יחס הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾
11.35%	11.45%	11.61%	11.44%	11.67%	יחס הון רובד 1
10.85%	10.97%	11.15%	11.00%	11.31%	יחס הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾
14.06%	14.64%	14.77%	14.39%	14.45%	יחס הון כולל
11.99%	*12.67%	*12.83%	*12.68%	12.98%	יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾
10.23%	10.23%	10.24%	10.24%	10.24%	יחס הון עצמי רובד 1 הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽²⁾
0.82%	0.93%	1.08%	0.92%	1.21%	יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽²⁾
יחסי המינוף, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים					
509,845	516,190	512,146	518,980	523,012	סך החשיפות
510,164	516,488	512,423	519,236	523,246	סך החשיפות, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾
7.38%	7.39%	7.63%	7.51%	7.58%	יחס המינוף
7.07%	7.10%	7.34%	7.23%	7.35%	יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾
לשלושת החודשים שהסתיימו ביום					
31 במרץ 2018	30 ביוני 2018	30 בספטמבר 2018	31 בדצמבר 2018	31 במרץ 2019	
יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים					
108,529	110,310	109,043	106,375	109,781	סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
91,418	89,479	89,726	88,515	87,721	סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
119%	123%	122%	120%	125%	יחס כיסוי נזילות (באחוזים)

* הוצג מחדש.

(1) לפני השפעת הוראות המעבר, לרבות השפעת אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא זכויות עובדים, ולפני השפעת התאמות בגין תוכנית התייעלות.

(2) לרבות דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים.

ב.2. הערכת הסיכונים וניהולם

הבנק מבצע בחינה מקיפה להערכת הסיכונים אליהם הוא חשוף ואמידת המהותיות שלהם. במסגרת תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי להערכת הלימות ההון) הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון ריכוזיות, סיכון שוק, סיכון השקעה, סיכון תפעולי (לרבות סיכון IT וסיכון סייבר), סיכון צד גנדי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי-תחרותי, סיכון רגולטורי וסיכון ציות. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והם: סיכון משפטי, סיכון כלכלי וסיכון סביבתי.

ניהול הסיכונים מתבצע בראיה גלובלית של פעילות הבנק בארץ ובסניפי הבנק בחו"ל, ובשים לב לפעילות החברות הבנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה. החברות הבנות מונחות לניהול הסיכונים על בסיס אסטרטגיית הסיכון והמדיניות הקבוצתית, תוך ביצוע התאמות בהתאם לנסיבות, ודיווח עליהן לחברה האם. ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בקבוצת הבנק בנפרד, על-פי המדיניות המוטווית על-ידי הדירקטוריון של כל חברה. הבנק מנהל את הסיכונים השונים תוך גידור חלק מהם. המפקח על הבנקים קבע בהוראות ניהול בנקאי תקין הנחיות הקשורות לנושא ניהול הסיכונים. ההוראות מפרטות את דרישות המפקח בניהול הסיכונים השונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי, וקובעות עקרונות יסוד לניהול הסיכונים ולבקרתם, ובכללם: מעורבות נאותה והבנה מעמיקה של דירקטוריון התאגיד הבנקאי בניהול הסיכונים, ניהול הסיכונים באמצעות מנהל סיכונים שהוא חבר הנהלה, העמדת כלים לזיהוי הסיכונים ולמדידתם והסדרת אמצעי פיקוח ובקרה, כולל קיום פונקציה עצמאית לבקרת הסיכונים. הבנק פועל בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים.

מנהל הסיכונים הראשי (CRO) וחבר הנהלה האחראי על החטיבה לניהול סיכונים הינו ד"ר א. בכר.

הסיכונים הפיננסיים מנוהלים על-ידי חברי הנהלה ממונים, ובאחריותם.

חברי הנהלה העיקריים האחראים לניהול סיכונים האשראי הינם מנהל החטיבה העסקית מר צ. כהן, ומנהל החטיבה הקמעונאית מר ר. שטיין.

חבר הנהלה האחראי על ניהול סיכונים השוק, ההשקעה והנזילות ומנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית. הינו מר י. ענתבי.

הסיכון המשפטי מנוהל על-ידי עורך-דין י. אלמוג, היועצת המשפטית הראשית.

הסיכון הטכנולוגי, ובכללו סיכון הסייבר, מנוהל על-ידי הגב' א. בן זאב מנהלת חטיבת הטכנולוגיה והמחשוב.

הסיכון התפעולי, למעט הסיכון המשפטי והסיכון הטכנולוגי, מנוהל על-ידי כל חבר הנהלה בתחום הפעילות הנתון לאחריותו.

לפרטים והרחבה בדבר ממשל ניהול הסיכונים לרבות תפיסת הבקרה, הגורמים האחראים, ועדות הדירקטוריון וצוותי הנהלה בזיקה לניהול הסיכונים

ראה ["דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018"](#).

ב.3. סיכונים מובילים ומתפתחים

בהתבסס על המלצת ה-FSB (המוסד לציבות פיננסית), סיכון מוביל מוגדר כהתפתחות המתרחשת כיום בסביבת העסקים של הבנק, אשר עלולה להשפיע לרעה על תוצאות הבנק במהלך השנה הקרובה. זאת לעומת סיכון מתפתח אשר ישנה אי ודאות גדולה יותר לגבי מועד גיבושו לכלל התרחשות בעלת השפעה מהותית על אסטרטגיית הבנק.

ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק מתואר בהרחבה ב"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018".

הנהלת הבנק והדירקטוריון דנו בהשפעתם על הבנק של הסיכונים המובילים והמתפתחים המפורטים להלן ובוחנים מעת לעת את הצורך בהתאמת האסטרטגיה העסקית בהתאם להתפתחויות אלה:

- **סיכון הציות:** תחת סיכון הציות כלולים, בהתאם להוראת נוהל בנקאי תקין 308 גם סיכונים הנובעים מתחום הוגנות הבנק כלפי לקוחותיו ניגוד עניינים, איסור הלבנת הון ומימון טרוח, מתן יעוץ ללקוח, הגנה על הפרטיות (למעט היבטים של טכנולוגיית המידע), היבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או שירותים ללקוחות או הוראות בעלות אופי דומה.

התממשות הסיכון בעולם באה לידי ביטוי בהמשך החקירות נגד בנקים בעולם והקנסות המוטלים עליהם בקשר להפרות חוק או רגולציה, כגון בדבר סיוע להעלמות מס ומניעת מימון טרוח, הלבנת הון וחקירת מעשי שחיתות. עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ובנושא FIFA נחקרים על-ידי הרשויות האמריקאיות. הבנק מעריך, כי סביר להניח שהסך הכולל שתשלם קבוצת הבנק בקשר לחקירות עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים יהיה גבוה משמעותית מסכום ההפרשה הקיים בדוחות הכספיים. קנסות משמעותיים מאד עלולים לפגוע בתוצאות הבנק. למועד זה נראה שהסדר או הסדרים מוסכמים עם משרד המשפטים האמריקאי בעניין זה יכול שיהיו מסוג של Deferred Prosecution Agreement או Plea Agreement. סוג ההסדר, אם יושג, עשוי גם הוא להשפיע על הבנק באופן שהסדר חמור עלול לפגוע בעסקי הבנק. לפרטים בדבר חקירות הרשויות האמריקאיות, ראה [ביאור תודו ו-10 בתמצית הדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2019](#).

- **סביבת המאקרו:** פעילות הבנק תלויה בסביבה העסקית בישראל ובעולם. מצב הכלכלה העולמית, שינויים משמעותיים במדיניות המוניטרית ובעקומי הריבית, תנודתיות בשווקים ושינויים במחירי הנכסים הפיננסיים בארץ ובעולם ובמחירי הנדל"ן והמצב הכלכלי, המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור הינם בעלי פוטנציאל להשפעה על פעילות הבנק. התוכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק כוללת הנחות מסוימות לגבי סביבת המאקרו תוך התייחסות לסיכונים הקיימים בכלכלה הגלובלית ובמשק הישראלי ומאזנת בין שיקולי תשואה לסיכון.

- **הסביבה הרגולטורית בארץ ובחול:** לרפורמות רגולטוריות בינלאומיות קיימת השלכה על פעילותו העסקית של הבנק בארץ ובעולם. בישראל גובשו בשנים האחרונות מספר יוזמות רגולטוריות שעניינן בעיקר הגברת התחרותיות במערכת הבנקאית בישראל ולצידן קיימות מספר יוזמות רגולטוריות נוספות הנמצאות בשלבי ייזום. היוזמות והמגמות הרגולטוריות, ובפרט החובה של הבנק להיפרד מחברות כרטיסי האשראי שלו והשינויים המשמעותיים בתחום פעילות זה, כמו גם ניווד חשבונות בנק ו-Open API עשויות להשפיע על המערכת הבנקאית בכלל ועל הבנק בפרט. בשלב זה מוקדם להעריך ולאמוד השפעתן על הבנק. לפרטים אודות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל התשע"ז-2017 ראה [ביאור 16 בתמצית הדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2019](#).
- **סיכון אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות:** איומי הסייבר המתגברים כלפי גופים פיננסיים מביאים להפנית משאבי התעשייה הבנקאית להתמודדות עם הסיכון. הבנק מבצע בקרות באופן תדיר בכלל הערוצים על מנת למנוע חדירת פוגענים, הפעלת תוכנות זדוניות ומניעת דלף מידע. מעגלי הבקרה מורכבים ממספר רב של מערכות אבטחת מידע מתקדמות אשר פרוסות פנימית ברשת הבנק וחיצונית בתור הגנה היקפית.
- **סיכון תחרותי-אסטרטגי:** תחרות חדשה מגופים טכנולוגיים, טכנולוגיות חדשות, שינויים בהתנהגות הלקוחות ומודלים עסקיים חדשים בעולם הפיננסי יש בכוחם ליצור השפעה משמעותית על המערכת הבנקאית בארץ ובעולם, זאת במקביל לשינויים רגולטוריים ותחרותיים אחרים בתחום. הבנק פועל לעדכון התוכנית האסטרטגית תוך ביצוע צעדים בתחומי החדשנות, הטכנולוגיה, מבנה הפעילות ועוד, כדי לתת מענה למכלול האיומים. לפרטים בדבר הליכים משפטיים ראה [ביאור 10 בתמצית הדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2019](#).

ב.4. סקירת נכסי סיכון משוקללים

לוח ב-2: סקירת נכסי סיכון משוקללים

דרישות הון מזעריות*	נכסי סיכון משוקללים		
	31 בדצמבר 2018	31 במרץ 2019	
31 במרץ 2019	במיליוני ש"ח		
40,283	292,367	293,179	1 סיכון אשראי (גישה סטנדרטית)**
767	6,949	5,585	6 סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)
419	3,327	3,047	10 התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)
-	-	-	15 סיכון סילוק (Settlement risk)
18	143	133	16 חשיפות איגוח (גישה סטנדרטית)
1,437	10,114	10,464	25 סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)
42,924	312,900	312,408	סך-הכל סיכון אשראי
412	3,429	2,998	20 סיכון שוק (גישה סטנדרטית)
3,337	24,268	24,285	24 סיכון תפעולי
46,673	340,597	339,691	27 סך-הכל

* דרישות הון בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש בתוספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח בשיעור של 13.74%.
 ** סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי, סיכון סילוק, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לספי הניכוי.

ג. הון ומינוף

ג.1. הרכב ההון

לוח ג-1: הרכב ההון הפיקוחי

	31 בדצמבר 2018	31 במרץ 2018	31 במרץ 2019	
	במיליוני ש"ח			
הון עצמי רובד 1				
הון עצמי רובד 1 - מכשירים ועודפים				
1	8,135	8,148	8,153	הון מניות רגילות שהונפק על-ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1
2	30,565	28,849	31,368	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן
3	(1,156)	(913)	(1,040)	רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי
5	40	49	43	מניות רגילות שהונפקו על-ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על-ידי צד ג' (זכויות שאינן מקנות שליטה)
6	37,584	36,133	38,524	הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
הון עצמי רובד 1 - התאמות פיקוחיות וניכויים				
10	34	40	39	מסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי
11	(1)	(1)	(1)	סכום הרווח הכולל האחר המצטבר בגין גידורי תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן
14	4	4	2	רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי
16	-	25	-	השקעה עצמית במניות רגילות, המוחזקות באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מניות בכפוף להסכמים חוזיים)
21	-	-	-	מסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
26	(457)	(572)	(419)	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על-ידי הפיקוח על הבנקים
26ג	(457)	(572)	(419)	מזה: התאמות פיקוחיות נוספות להון עצמי רובד 1
26ג	(457)	(572)	(419)	מזה: בגין תוכנית ההתייעלות
26ג	-	-	-	מזה: בגין מס שכר
28	(420)	(504)	(379)	סך-כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1
29	38,004	36,637	38,903	הון עצמי רובד 1
הון רובד 1 נוסף				
הון רובד 1 נוסף - מכשירים				
33	977	977	733	מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על-ידי התאגיד, הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
36	977	977	733	הון רובד 1 נוסף לפני ניכויים
הון רובד 1 נוסף - ניכויים				
43	-	-	-	סך-כל הניכויים בהון רובד 1 נוסף
44	977	977	733	הון רובד 1 נוסף
45	38,981	37,614	39,636	הון רובד 1

לוח ג-1: הרכב ההון הפיקוחי (המשך)

31 בדצמבר 2018	31 במרץ 2018	31 במרץ 2019	
במיליוני ש"ח/באחוזים			
הון רובד 2			
הון רובד 2 - מכשירים והפרשות			
57	136	45	47 מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי התאגיד, הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
6,074	5,092	5,535	48 מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'
4,251	5,092	3,717	49 מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על-ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2
3,911	3,788	3,856	50 הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
10,042	9,016	9,436	51 הון רובד 2 לפני ניכויים
הון רובד 2 - ניכויים			
-	-	-	57 סך-כל ההתאמות הפיקוחיות להון רובד 2
10,042	9,016	9,436	58 הון רובד 2
49,023	46,630	49,072	59 סך ההון
נכסי סיכון משוקללים			
339,973	330,870	339,204	סך-הכל נכסי סיכון משוקללים בהתאם לטיפול שנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
312,276	302,399	311,921	מזה: נכסי סיכון אשראי
3,429	4,692	2,998	מזה: נכסי סיכון שוק
24,268	23,779	24,285	מזה: נכסי סיכון תפעולי
340,597	331,539	339,691	60 סך נכסי סיכון משוקללים
יחסי הון ונכריות לשימור הון			
11.16%	11.05%	11.45%	61 הון עצמי רובד 1
11.44%	11.35%	11.67%	62 הון רובד 1
14.39%	14.06%	14.45%	63 ההון הכולל
דרישות מזעריות שנקבעו על-ידי הפיקוח על הבנקים			
10.24%	10.23%	10.24%	69 יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש הינו 10%. ליחס זה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים
13.74%	13.73%	13.74%	71 יחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינו 13.5%. ליחס זה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)			
1,802	2,211	1,474	72 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים, שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על-ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה
656	602	671	73 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים, העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על-ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה
3,645	3,590	3,749	75 מסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2			
3,919	3,989	3,856	76 הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה
3,911	3,788	3,905	77 התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית
מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר			
977	977	733	82 סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 1 נוסף הכפופים להוראות המעבר
887	1,425	1,126	83 סכום שנוכה מהון רובד 1 נוסף בשל התקרה
6,102	6,102	4,577	84 סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר
-	-	-	85 סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה

ג.2. הלימות ההון

ג.2.א. יעד הלימות ההון

בהתאם לחוזר הפיקוח על הבנקים בדבר יחסי הון מזעריים נדרש הבנק בהיותו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד (כזה, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל), לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי של 13.5%. ליחסי ההון המזעריים התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס ההון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, לפי הנתונים ליום 31 במרץ 2019, הינם 10.24% ו-13.74%, בהתאמה. על-פי החלטת דירקטוריון הבנק, יעד יחס הון עצמי רובד 1 מיום 31 בדצמבר 2017 עומד על 10.75%.

ג.2.ב. תכנון וניהול ההון על-ידי הבנק

הנפקה של כתבי התחייבות נדחים עם מנגנון לספיגת הפסדים

בחודש אפריל 2019 הבנק הנפיק סדרה של כתבי התחייבות נדחים בסך של כ-0.5 מיליארד ש"ח המהווים חלק מהון רובד 2 של הבנק. לפרטים אודות הנפקה של כתבי התחייבות נדחים שביצעה הפועלים הנפקות, ראה [ביאור 9.1 בתמצית הדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2019](#).

פדיון מוקדם של שטרי הון בהון רובד 1

הבנק פדה בפדיון מוקדם מלא את שטרי ההון הנדחים סדרה ב' בחודש פברואר 2019, בסך של 582 מיליוני ש"ח.

רכישה עצמית על-ידי תאגידים בנקאיים

בחודש פברואר 2019 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 332 בנושא "רכישה עצמית על-ידי תאגידים בנקאיים", לפיו בנקים יוכלו לבצע רכישה עצמית של ניירות-ערך שהונפקו על ידם, בכפוף לעמידה בתנאים מסוימים. עד כה, ההוראה הקיימת אוסרת על בנקים לבצע רכישה עצמית למעט במקרים חריגים, בשעה שחוק החברות מתיר פעולה זו בכפוף לעמידה בתנאים לביצוע חלוקה.

החוזר קובע את התנאים בהתקיימם יוכלו תאגידים בנקאיים לבצע רכישה עצמית של ניירות-ערך שהונפקו על ידם, ובכללם בין היתר נקבע כי:

- נדרש אישור הפיקוח על הבנקים לביצוע הרכישה, בהתבסס על תוכנית רכישה שהציג הבנק.
- היקף הרכישה בכל תוכנית לא יעלה על 3% מהון המניות המונפק והנפרע של התאגיד הבנקאי.
- התאגיד הבנקאי יפעל על-פי מנגנון הגנת נמל מבטחים שפרסמה הרשות לניירות-ערך שיבטיח לו הגנה משפטית מפני טענת שימוש במידע פנים.
- ההצעה לרכישה לא תופנה לקבוצה מסוימת של בעלי מניות (למעט אם מדובר בבעל מניות שהוא לקוח כשיר, כהגדרתו בהוראה).
- תוכנית הרכישה תאושר על-ידי דירקטוריון הבנק.

כתוצאה ממכירת כ-65% ממניות ישראלכרט ברבעון השני של שנת 2019 (ראה [ביאור 17 בתמצית הדוחות הכספיים](#)), נוצרו לבנק עודפי הון נוספים בסך של כ-1.3 מיליארד ש"ח. בהמשך לתיאום עם הפיקוח על הבנקים, הנחה דירקטוריון הבנק את ההנהלה לגבש תוכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק כנגד עודפי הון אלו על פני תקופה, בכפוף להוראות הדין והפיקוח על הבנקים בעניין זה. יישום תוכנית כאמור, היקפה או תנאיה, כפופים להחלטה ואישור של דירקטוריון הבנק.

ג.2.ג. יישום הוראות רגולטוריות בעלות השפעה על נושאי מדידה והלימות הון

מכירת ישראלכרט

בהתאם לנדרש בחוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), תשע"ז-2017 ("החוק להגברת התחרותיות") ופרסום תשקיף הצעת מכר לציבור של מניות ישראלכרט, מכר הבנק בהצעת מכר לציבור ביום 8 באפריל 2019 כ-65.2% מהונה של ישראלכרט. השפעת המכירה מוערכת בגידול של כ-0.4% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס ההון הכולל. לפרטים אודות החזקות הבנק בקבוצת ישראלכרט, ראה [סעיף חברות בשלטות בישראל בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 במרץ 2019](#).

התייעלות תפעולית

בחודש ינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" ("הוראת התייעלות"). בהתאם להוראת התייעלות, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תוכנית רב-שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו בהוראה יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התוכנית לתקופה של עד 5 שנים בקו ישר לעניין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף. בחודש אוקטובר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות שעלותה המוערכת בסך של 762 מיליוני ש"ח, נטו מהשפעת המס, נזקפה להון. השפעת עלויות תוכנית התייעלות על יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, המוערכת בכ-0.14% ליום 31 במרץ 2019, נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017.

בהמשך להוראת ההתייעלות, פרסם הפיקוח על הבנקים בחודש יוני 2017 מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל - התייעלות בתחום הנדל"ן", אשר מעודד את התאגידים הבנקאיים לבחון, בנוסף להתייעלות בהוצאות כוח אדם, גם אפשרויות לצמצום עלויות נדל"ן ותחזוקה של יחידות המטה וההנהלה, לרבות באמצעות בחינה מחודשת של מיקומן הגיאוגרפי (להלן: התייעלות בתחום הנדל"ן). במסגרת זאת, על מנת לעודד יישום תוכנית התייעלות בתחום הנדל"ן, הפיקוח יאשר לבנקים הקלות בנושא הלימות הון. הפיקוח על הבנקים האריך את התוקף ליישום תוכנית התייעלות עד ליום 31 בדצמבר 2019.

שלוחת הבנק בתורכיה

בחודש ינואר 2019 התקבל מכתב מבנק ישראל בנושא שלוחת הבנק בתורכיה, בנק פוזיטיף, בו ציין בנק ישראל כי פעילות הבנק בתורכיה חושפת אותו לסיכונים משמעותיים ולפיכך, עד למימוש מלוא החזקות הבנק בשלוחה, נדרש הבנק להגדיל את שיעורי השקלול של נכסי הסיכון בגין הפעילות בחישוב יחס ההון המאוחד בלבד, באופן הבא:

- החל מיום 1 בינואר 2020 ישוקללו נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בשיעור של 300% לכל הפחות.
 - החל מיום 1 בינואר 2021 ישוקללו נכסי הסיכון בשיעור של 600% לכל הפחות.
- הבנק בוחן אפשרות למכירת מלוא החזקותיו, ועל-פי התוכנית האסטרטגית הוחלט על הקטנה הדרגתית של תיק האשראי. השפעת הנחיה זו על יחס הון עצמי רובד 1 על בסיס הנתונים ליום 31 במרץ 2019 הינה קיטון של כ-0.05% בהנחת שקלול נכסי הסיכון ב-300% וקיטון של כ-0.12% בהנחת שקלול נכסי הסיכון ב-600%.

ג.2.ד. הוראות באזל 3

הוראות באזל 3 נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014, כאשר היישום הינו באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 בנושא "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר". בהתאם להוראות המעבר, מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי הוכרו החל מיום 1 בינואר 2014 עד לתקרה של 80% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013, ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם לאמור, בשנת 2018 תקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עמדה על 40% ובשנת 2019 תקרה זו עומדת על 30%.

ג.3. יחס מינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה לדרישות ההון מבוססות הסיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי. יחס המינוף מבוסס באחוזים ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקות מימון ניירות-ערך ופריטים חוץ-מאזניים.

לוח ג-2: השוואה בין נכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף

31 בדצמבר 2018	31 במרץ 2018	31 במרץ 2019	
			במיליוני ש"ח
460,926	448,195	465,778	סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
-	-	-	ההתאמות בגין השקעות ביטוחיות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים
-	-	-	ההתאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף
333	(1,423)	(658)	התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
-	-	-	התאמות בגין עסקות מימון ניירות-ערך
54,608	60,004	54,763	התאמות בגין פריטים חוץ-מאזניים
3,113	3,069	3,129	התאמות אחרות
518,980	509,845	523,012	חשיפה לצורך יחס מינוף

לוח ג-3: גילוי על יחס מינוף

31 בדצמבר 2018	31 במרץ 2018	31 במרץ 2019	
			במיליוני ש"ח/באחוזים
חשיפות מאזניות			
452,831	438,423	457,986	נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקות מימון ניירות-ערך, אך לרבות ביטחונות)
(34)	(40)	(39)	סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1
452,797	438,383	457,947	סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקות מימון ניירות-ערך)
חשיפות בגין נגזרים			
5,717	5,970	4,818	עלות השחלוף הקשורה לכל העסקות בגין נגזרים
6,704	6,808	6,153	סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקות בגין נגזרים
-	-	-	גילום ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור
(1,554)	(2,051)	(1,383)	ניכויים של נכסי חייבים בגין ביטחון משתנה במזומן שניתן בעסקות בנגזרים
-	-	-	רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על-ידי הלקוח
-	123	-	סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו
-	-	-	קיצוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכויי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו
10,867	10,850	9,588	סך חשיפות בגין נגזרים
חשיפות בגין עסקות מימון ניירות-ערך			
708	608	714	נכסים ברוטו בגין עסקות מימון ניירות-ערך (ללא קיצוזים), לאחר התאמות בגין עסקות שטופלות כמכירה חשבונאית
-	-	-	סכומים שקוזזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקות מימון ניירות-ערך
-	-	-	חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי מרכזי בגין נכסי מימון ניירות-ערך
-	-	-	חשיפות בגין עסקות כסוכן
708	608	714	סך חשיפות בגין עסקות מימון ניירות-ערך
חשיפות חוץ-מאזניות אחרות			
185,688	179,901	185,035	חשיפה חוץ-מאזנית בערך נקוב ברוטו
(131,080)	(119,897)	(130,272)	התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי
54,608	60,004	54,763	פריטים חוץ-מאזניים
הון וסך החשיפות			
38,981	37,614	39,636	הון רובד 1*
518,980	509,845	523,012	סך החשיפות*
יחס מינוף			
7.51%	7.38%	7.58%	יחס מינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218
6.00%	6.00%	6.00%	יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים

* נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". השפעת עלויות תוכנית ההתייעלות על יחס המינוף ליום 31 במרץ 2019, המוערכת בכ-0.08% נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017.

ד. סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו סיכון הנובע מכך שהלווה או החייב לא יעמוד בהתחייבויותיו לבנק על-פי הסכם האשראי. תיק האשראי הינו מרכיב עיקרי בתיק הנכסים של קבוצת הבנק, ולכן הרעה ביציבותם של הלווים השונים עלולה להשפיע לרעה על שווי הנכסים ועל רווחיות הקבוצה.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות:

- **אשראי מאזני** - התחייבויות נוכחיות כלפי הבנק כגון אשראי ומשכנתאות לציבור, אשראי לבנקים ופיקדונות בבנקים, אשראי לממשלות, השקעה באגרות-חוב (קונצרניות ואחרות) וכן החלק המאזני (שווי נוכחי) של נגזרים ומכשירים פיננסיים.
 - **אשראי חוץ-מאזני** - התחייבויות פוטנציאליות (שטרם מומשו) כלפי הבנק כגון ערבויות, התחייבויות לא מנוצלות, למתן אשראי, מסגרות לא מנוצלות וכן התחייבויות פוטנציאליות כתוצאה משינוי בשווי עסקות במכשירים פיננסיים נגזרים. סיכון האשראי הנובע מעסקות במכשירים פיננסיים נגזרים הינו סיכון צד נגדי, דהיינו הסיכון שהצד הנגדי לעסקה ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של זרמי המזומנים בעסקה בנגזרים. סיכון צד נגדי מטופל בנפרד בפרק ה' להלן.
- סיכון נוסף הנובע מתיק חשיפות אשראי הינו סיכון ריכוזיות. סיכון ריכוזיות נובע מפיזור לא אופטימאלי של סיכונים ספציפיים בתיק האשראי, דהיינו כאשר תיק האשראי אינו מפוזר דיו בין גורמי הסיכון השונים. לדוגמא: כאשר תיק האשראי מורכב מכמות קטנה של לוויים (ריכוזיות לווה) או חשוף במידה גבוהה לענף מסוים (ריכוזיות ענפית).
- בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל פרק זה כולל פריטים שחלה עליהם מסגרת באזל לסיכון אשראי בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 203 אלא אם כן צוין אחרת במפורש.

ד.1. איכות האשראי של חשיפות האשראי

לוח ד-1: מדדי סיכון אשראי⁽¹⁾

ליום		
31.12.18	31.03.19	
0.95%	1.04%	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור*
0.28%	0.31%	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת אשראי לציבור*
1.31%	1.33%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור*
1.14%	1.11%	שיעור יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור*
138.11%	128.17%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום*
106.49%	99.09%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור פגום בתוספת יתרת אשראי לציבור אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר*
1.89%	1.98%	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור*
0.22%	0.17% ⁽²⁾	שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
0.20%	0.17% ⁽²⁾	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
14.58%	12.86% ⁽²⁾	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

- * לפני ניכוי הפרשות להפסדי אשראי.
 (1) אינו כולל את נתוני קבוצת ישראלכרט המהווה פעילות מופסקת.
 (2) מחושב על בסיס שנתי.

ניתוח איכות התיק

ברבעון הראשון של 2019 נרשמה עלייה בשיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור, שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור ובשיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור. עלייה זו מגיעה לאחר מגמה ארוכת טווח של ירידה כאשר בחמשת הרבעונים האחרונים נצפתה ירידה מתונה בשיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור ובשניים הנוותרים נצפתה תנועתיות ללא מגמה ברורה. לאור זאת, מוקדם לקבוע אם השינוי ברבעון זה מייצג שינוי מגמה.

שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת אשראי לציבור הציג גם הוא עלייה ברבעון זה אך שיעור זה מאופיין בתנודתיות ולא ניכרת בו מגמת עלייה בהשוואה לרבעונים קודמים.

במספר מדדים לסיכון האשראי ישנה ירידה:

- שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור.
 - שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור.
 - שיעור יתרת הפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור.
- השיפור במדדי ההוצאה והמחיקות הושפעו, בין היתר, מצעדים שנקט הבנק לשיפור איכות תיק האשראי של אנשים פרטיים. לגבי מדדים נוספים המתייחסים לסיכון תיק האשראי של אנשים פרטיים בלבד ראה [לוח ד-7 להלן](#).

לוח ד-2: איכות האשראי של חשיפות אשראי

31 במרץ 2019				
יתרות נטו	הפרשות להפסדי אשראי או ירידת-ערך	יתרות ברוטו		
		אחרים	פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	
במיליוני ש"ח				
393,151	665	389,690	4,126	1 חובות, למעט אגרות-חוב
58,520	-	58,520	-	2 אגרות-חוב
185,035	74	185,109	-	3 חשיפות חוץ-מאזניות
636,706	739	633,319	4,126	4 סך-הכל
31 במרץ 2018				
יתרות נטו	הפרשות להפסדי אשראי או ירידת-ערך	יתרות ברוטו		
		אחרים	פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	
במיליוני ש"ח				
377,916	536	375,313	3,139	1 חובות, למעט אגרות-חוב
50,033	-	50,033	-	2 אגרות-חוב
179,901	101	180,002	-	3 חשיפות חוץ-מאזניות
607,850	637	605,348	3,139	4 סך-הכל
31 בדצמבר 2018				
יתרות נטו	הפרשות להפסדי אשראי או ירידת-ערך	יתרות ברוטו		
		אחרים	פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	
במיליוני ש"ח				
397,713	594	394,373	3,934	1 חובות, למעט אגרות-חוב
47,860	-	47,860	-	2 אגרות-חוב
185,688	81	185,769	-	3 חשיפות חוץ-מאזניות
631,261	675	628,002	3,934	4 סך-הכל

לפרטים בדבר שינויים במלאי החובות הפגומים ראה [טבלה 3-3 בפרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרץ 2019](#).

ד.2. סיכון אשראי בגין חשיפות ללווים ולקבוצות לווים

לוח ד-3: פירוט יתרות אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק

31 במרץ 2019			
מספר לווים	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
3	959	4,625	5,584
תעשייה			
-	-	-	-
בינוי ונדל"ן - בינוי			
-	-	-	-
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן			
1	1,273	1,757	3,030
אספקת חשמל ומים			
5	5,030	4,411	9,441
שירותים פיננסיים			
9	7,262	10,793	18,055
סך-הכל			

31 בדצמבר 2018			
מספר לווים	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
3	877	5,164	6,041
תעשייה			
-	-	-	-
בינוי ונדל"ן - בינוי			
1	756	647	1,403
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן			
1	1,276	2,315	3,591
אספקת חשמל ומים			
3	3,077	2,571	5,648
שירותים פיננסיים			
8	5,986	10,697	16,683
סך-הכל			

סיכון אשראי בגין חשיפות לקבוצות לווים

הבנק מקיים תהליכי מעקב ובקרה כדי לבדוק עמידה במגבלות הוראה 313 לעניין חשיפה לחבות קבוצות לווים. נכון למועד הדוח הבנק אינו חורג מהמגבלות.

לוח ד-4: פירוט יתרות סיכון האשראי לכל קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313)

קבוצת לווים א'	סיכון אשראי מאזני ⁽¹⁾	סיכון אשראי חוץ-מאזני ⁽¹⁾	מזה: סיכון אשראי חוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים ⁽²⁾	חבות ברוטו ⁽³⁾	ניכויים ⁽⁴⁾	חבות נטו ⁽⁵⁾	שיעור מההון הרגולטורי
במיליוני ש"ח							
קבוצת לווים א'	3,821	3,059	456	6,891	22	6,869	17.62%

- לאחר ניכוי יתרת מחיקות חשבונאיות ויתרות הפרשה להפסדי אשראי שחושבה על בסיס פרטני.
- סיכון האשראי החוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- הסכום כולל ערבויות צד ג' מחוץ לקבוצה.
- ניכויים המותרים בהתאם להוראה 313, הכוללים בעיקר פיקדונות המופקדים בבנק, אגרות-חוב שהונפקו על-ידי מדינת ישראל, כתבי שיפוי של מדינת ישראל או גופים פיננסיים המותרים בניכוי.
- הנתונים המוצגים לעיל מייצגים חשיפה לקבוצות לווים והינם לאחר הפחתת הניכויים המותרים בהוראה 313 ולאחר ניכוי הפרשה להפסדי אשראי שחושבה על בסיס פרטני. לפיכך, נתונים אלה אינם ברי השוואה לנתונים בדבר חבות לווים המפורטים בגילויים אחרים בדוח.

3.3. סיכונים בתיק הלוואות לדיור

לוח ד-5: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק

סך-הכל	מגזר מטבע-חוץ		מגזר צמוד מדד				מגזר לא-צמוד				31.3.19	
	ריבית משתנה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית קבועה			
	ש"ח	יתרה במיליוני ש"ח	ש"ח	יתרה במיליוני ש"ח	ש"ח	יתרה במיליוני ש"ח	ש"ח	יתרה במיליוני ש"ח	ש"ח	יתרה במיליוני ש"ח		
2.1%	83,148	0.4%	336	26.8%	22,320	16.3%	13,560	38.4%	31,928	18.0%	15,004	31.3.19
9.3%	81,454	0.5%	368	27.0%	21,984	16.6%	13,539	38.1%	31,060	17.8%	14,503	31.12.18
7.6%	74,521	0.6%	437	27.7%	20,619	17.4%	12,988	37.6%	28,022	16.7%	12,455	31.12.17

כימות ומדידת הסיכון - תיק אשראי לדיור

הבנק מבצע באופן שוטף מעקב אחר התפתחות תיק האשראי לדיור ונוקט באמצעים שונים לניהול הסיכון. סיכוני אשראי לדיור נבחנים באופן פרטני על-פי המדיניות והיעדים שנקבעו במסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר באשראי לדיור, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי לדיור בבנק.

גידור הסיכון: הבנק מנהל ומגדר את הסיכון בין השאר על-ידי מגבלות בסגמנטים שונים כפי שנקבעו במסגרת דיוני המדיניות בהנהלה ובדירקטוריון בריכוז והובלת החטיבה לניהול סיכונים. במסגרת המגבלות ישנה התייחסות לשיעורי LTV, כושר החזר, התפלגות מוצרי אשראי בתיק, היקף החוב הבעייתי, תקופת הלוואה, פריסה גיאוגרפית, שיעור הפיגורים וכדומה. ניטור המדדים מתבצע גם בהשוואה לנתונים בכלל המערכת הבנקאית. הבנק עוקב אחר התנאים והשינויים המאקרו-כלכליים בכלל ובסביבה העסקית בענף בפרט. קיימים אירועים בגינם נדרשת בחינה מחודשת של המדיניות כגון עלייה חדה בריבית המשתנה, בשיעור האינפלציה, עלייה ברמת האבטלה במשק ושינוי מהותי במחירי הדיור.

דיווח הנתונים נעשה ברמה חודשית במסגרת פרום סיכון חטיבתי בראשות מנהל החטיבה הקמעונאית וברמה רבעונית במסגרת הדיווח על התפתחות תיק האשראי וסיכון האשראי בהנהלה ובדירקטוריון.

הבנק עושה שימוש במודל סטטיסטי המודד את ההסתברות לכשל ואת ההפסד החזוי בתיק המשכנתאות. בנוסף מבוצעים תרחישי מאמץ על תיק המשכנתאות ומנותחת ההשפעה על התיק עצמו ועל כלל הבנק. התרחישים כוללים התייחסות לירידה חדה במחירי הדירות, עלייה בריבית ועלייה ברמת האבטלה במשק. כמו-כן, קיימים הסדרי ביטוח - ביטוח חיים וביטוח מבנה.

לוח ד-6: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק - שיעור מסך הביצועים החדשים

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום					
31.03.18	30.06.18	30.09.18	31.12.18	31.03.19	
29.6%	31.2%	34.2%	34.5%	38.1%	שיעור מימון מעל 60%
0.0%	0.1%	0.1%	0.2%	0.0%	שיעור החזר מהכנסה מעל 40% (לרכישה ובהחזר חודשי)
31.5%	32.6%	32.5%	30.3%	31.5%	שיעור בריבית המשתנה בתדירות קצרה מ-5 שנים
58.1%	60.1%	59.5%	57.9%	59.2%	שיעור בריבית משתנה
6.2%	5.7%	6.2%	6.3%	6.0%	שיעור הלוואות לכל מטרה
10.8%	9.3%	9.0%	10.2%	9.7%	שיעור הלוואות למטרת השקעה מסך רכישת דירות
7.1%	7.0%	7.3%	7.3%	6.9%	קרן המתוכננת להיפרע מעל גיל 67 (ללא השקעה)
23.9	24.5	24.6	24.6	24.7	תקופת פירעון מקורית ממוצעת לרכישה בשנים (ללא גישור)

ברבעון הראשון של 2019 חלה עלייה ביתרות לסוף התקופה. נמשכת מגמת העלייה בשיעור ביצועי האשראי בשיעור מימון מעל 60%. ישנה עלייה בשיעור הלוואות בריבית משתנה. שיעור הביצועים בשיעור החזר מהכנסה מעל 40% ירד לשיעור אפסי.

בשיעור הביצועים בהם הקרן המתוכננת להיפרע מעל גיל 67 (ללא השקעה), בשיעור הלוואות למטרת השקעה מסך רכישת דירות ובשיעור הלוואות לכל מטרה נרשמה ירידה.

נמשכת התארכות תקופת הפירעון הממוצעת לרכישה (ללא גישור).

ד.4. אשראי לאנשים פרטיים (ללא דיור)
 לוח ד-7: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל*

באחוזים	השינוי	יתרה ליום		
		31.12.18	31.03.19	
		במיליוני ש"ח		
מאזני				
	(0.13%)	3,892	3,887	עו"ש חובה
	(1.90%)	29,791	29,225	הלוואות ⁽¹⁾
	(14.04%)	114	98	מזה: הלוואות בולט ובלון
	(7.75%)	4,375	4,036	אשראי לרכישת כלי רכב ⁽²⁾
	(1.53%)	4,905	4,830	חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
	(2.29%)	42,963	41,978	סך-הכל סיכון אשראי מאזני
חוץ-מאזני				
	3.25%	20,368	21,029	סיכון אשראי חוץ-מאזני
	(0.51%)	63,331	63,007	סך-הכל סיכון אשראי כולל

* אינו כולל את נתוני קבוצת ישראלכרט המהווה פעילות מופסקת.
 (1) אינו כולל הלוואות לרכישת כלי רכב.
 (2) כולל הלוואות שניתנו למטרת רכישת כלי רכב ובשעבוד כלי רכב.

לוח ד-8: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל

שיעור מסך-הכל סיכון אשראי מאזני	השינוי	יתרה ליום		
		31.12.18	31.03.19	
		במיליוני ש"ח		
2.03%	(2.18%)	873	854	סיכון אשראי בעייתי
1.62%	2.16%	694	709	מזה: סיכון אשראי פגום
0.25%	(20.56%)	107	85	חובות בפיגור מעל 90 יום
1.10%	⁽¹⁾ 0.89%	473	93	מחיקות חשבונאיות נטו לתקופה
2.08%	(2.91%)	892	866	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי

(1) מחושב על בסיס שנתי.

ברבעון הראשון של 2019 נרשם קיטון ביתרת הלוואות לאנשים פרטיים בישראל כולל אשראי לרכישת כלי רכב בשיעור של 2.6%. סך סיכון האשראי המאזני ירד ב-2.3%.

מרבית מדדי איכות התיק מצביעים על שיפור ברבעון זה. שיעור סיכון האשראי הבעייתי נותר יציב בעוד שיעור סיכון האשראי הפגום עלה, אך יתר המדדים מצביעים על שיפור. שיעור החובות בפיגור מעל 90 יום ירד מ-0.25% בדצמבר 2018 ל-0.20% במרץ 2019. שיעור המחיקות החשבונאיות נטו ירד באופן משמעותי מ-1.10% בדצמבר 2018 ל-0.89% במרץ 2019, ומצביע על השפעת צעדים לשיפור איכות החיתום באשראי לאנשים פרטיים שנקט הבנק. ירידה קלה נרשמה גם בשיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי.

למידע נוסף בנושא סיכון אשראי לאנשים פרטיים פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרץ 2019.

ד.5. מימון ממונף

להלן נתונים אודות סיכוני האשראי בגין מימון ממונף. הגילוי מתמקד בחשיפות בגין לווים ממונפים/עסקות ממונפות בהם יתרת האשראי עולה על סך של 0.5% מהון רובד 1.

לוח ד-9: חשיפות הבנק למימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה

ביום 31 במרץ 2019			
מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
ענף המשק של הלווה			
1	252	-	252
1	121	96	217
2	1,347	22	1,369
1	266	-	266
2	588	35	623
7	2,574	153	2,727
סך-הכל			
ביום 31 בדצמבר 2018			
מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
ענף המשק של הלווה			
1	257	-	257
2	658	534	1,192
2	1,361	38	1,399
1	266	-	266
3	741	170	911
1	225	-	225
10	3,508	742	4,250
סך-הכל			

ד.6. הפחתת סיכון אשראי: גילויים בגישה הסטנדרטית

לוח ד-10: טבלת הפחתת סיכון אשראי

31 במרץ 2019									
מובטחים								לא מובטחים	
מזה: על-ידי נגזרי אשראי		מזה: על-ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על-ידי ביטחון		מזה: סכום מובטח	סך-הכל יתרה מאזנית	סך-הכל יתרה מאזנית	
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	סך-הכל יתרה מאזנית	
במיליוני ש"ח									
-	-	8,232	8,640	5,983	12,278	14,215	20,918	372,233	1 חובות, למעט אגרות-חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	58,520	2 אגרות-חוב
-	-	8,232	8,640	5,983	12,278	14,215	20,918	430,753	3 סך-הכל
-	-	-	-	6	21	6	21	3,401	4 מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר
31 במרץ 2018									
מובטחים								לא מובטחים	
מזה: על-ידי נגזרי אשראי		מזה: על-ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על-ידי ביטחון		מזה: סכום מובטח	סך-הכל יתרה מאזנית	סך-הכל יתרה מאזנית	
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	סך-הכל יתרה מאזנית	
במיליוני ש"ח									
-	-	7,876	8,508	6,060	11,207	13,936	19,715	358,201	1 חובות, למעט אגרות-חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	50,033	2 אגרות-חוב
-	-	7,876	8,508	6,060	11,207	13,936	19,715	408,234	3 סך-הכל
-	-	-	-	14	61	14	61	2,604	4 מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר
31 בדצמבר 2018									
מובטחים								לא מובטחים	
מזה: על-ידי נגזרי אשראי		מזה: על-ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על-ידי ביטחון		מזה: סכום מובטח	סך-הכל יתרה מאזנית	סך-הכל יתרה מאזנית	
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	סך-הכל יתרה מאזנית	
במיליוני ש"ח									
-	-	7,786	8,384	5,993	11,841	13,779	20,225	377,488	1 חובות, למעט אגרות-חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	47,860	2 אגרות-חוב
-	-	7,786	8,384	5,993	11,841	13,779	20,225	425,348	3 סך-הכל
-	-	-	-	45	62	45	62	3,358	4 מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר

לוח ד-11: הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון⁽¹⁾⁽²⁾

31 במרץ 2019									
סך-הכל סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח									
117,631	43	308	-	-	69	-	4,386	112,825	1 ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
6,942	-	-	-	-	4,395	-	306	2,241	2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
24,867	-	72	-	-	6,973	-	17,282	540	3 בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
115,669	-	108,026	-	-	2,280	-	5,363	-	5 תאגידים
64,908	-	-	64,908	-	-	-	-	-	6 חשיפות קמעונאיות ליחידים
9,795	-	-	9,795	-	-	-	-	-	7 הלוואות לעסקים קטנים
82,856	-	3,532	23,509	5,273	22,763	27,779	-	-	8 בביטחון נכס מגורים
57,446	-	57,446	-	-	-	-	-	-	9 בביטחון נדל"ן מסחרי
3,164	1,891	1,273	-	-	-	-	-	-	10 הלוואות בפיגור
12,024	688	8,336	-	-	-	-	-	3,000	11 נכסים אחרים*
1,876	457	1,419	-	-	-	-	-	-	11א *מזה: בגין מניות
495,302	2,622	178,993	98,212	5,273	36,480	27,779	27,337	118,606	12 סך-הכל

31 במרץ 2018									
סך-הכל סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח									
113,307	-	453	-	-	-	-	4,770	108,084	1 ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
6,953	-	-	-	-	4,192	-	572	2,189	2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
18,245	-	96	-	-	4,347	-	13,510	292	3 בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
119,234	27	105,293	-	-	3,241	-	10,673	-	5 תאגידים
65,965	-	-	65,965	-	-	-	-	-	6 חשיפות קמעונאיות ליחידים
10,857	-	-	10,857	-	-	-	-	-	7 הלוואות לעסקים קטנים
75,700	-	3,536	25,483	-	19,371	27,310	-	-	8 בביטחון נכס מגורים
52,171	-	52,171	-	-	-	-	-	-	9 בביטחון נדל"ן מסחרי
2,500	1,440	1,060	-	-	-	-	-	-	10 הלוואות בפיגור
12,647	627	8,503	-	-	-	-	-	3,517	11 נכסים אחרים*
2,065	440	1,625	-	-	-	-	-	-	11א *מזה: בגין מניות
477,579	2,094	171,112	102,305	-	31,151	27,310	29,525	114,082	12 סך-הכל

(1) היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוז-מאזניות המשקפות סיכון אשראי, זאת למעט סכומי מסים נדחים והשקעות בתאגידים פיננסיים מתחת לספי הניכוי (הכפופים למשקל סיכון 250%), חשיפות בגין סיכון אשראי צד נגדי וחשיפות איגוח.

(2) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לאחר מקדמי המרה לאשראי ולאחר שיטות להפחתת סיכון אשראי.

לוח ד-11: הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון⁽¹⁾⁽²⁾ (המשך)

31 בדצמבר 2018									
סך-הכל סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח									
116,615	41	343	-	-	71	-	5,169	110,991	1 ריבונויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
7,231	-	-	-	-	4,614	-	407	2,210	2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
19,369	-	72	-	-	5,138	-	13,459	700	3 בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
121,208	-	112,778	-	-	2,437	-	5,993	-	5 תאגידים
64,412	-	-	64,412	-	-	-	-	-	6 חשיפות קמעונאיות ליחידים
9,656	-	-	9,656	-	-	-	-	-	7 הלוואות לעסקים קטנים
81,090	-	3,644	23,971	3,755	22,003	27,717	-	-	8 בביטחון נכס מגורים
54,660	-	54,660	-	-	-	-	-	-	9 בביטחון נדל"ן מסחרי
3,188	1,957	1,231	-	-	-	-	-	-	10 הלוואות בפיגור
11,866	640	8,060	-	-	-	-	-	3,166	11 נכסים אחרים*
1,513	410	1,103	-	-	-	-	-	-	11א *מזה: בגין מניות
489,295	2,638	180,788	98,039	3,755	34,263	27,717	25,028	117,067	12 סך-הכל

(1) היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוב-מאזניות המשקפות סיכון אשראי, זאת למעט סכומי מסים נדחים והשקעות בתאגידים פיננסיים מתחת לספי הניכוי (הכפופים למשקל סיכון 250%), חשיפות בגין סיכון אשראי צד נגדי וחשיפות איגוח.

(2) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לאחר מקדמי המרה לאשראי ולאחר שיטות להפחתת סיכון אשראי.

ה. סיכוני אשראי של צד נגדי

סיכון הצד הנגדי מוגדר בבנק בהתאם להגדרה המופיעה בנב"ת 203 כסיכון האשראי הנובע מעסקות במכשירים פיננסיים. הסיכון הינו שהצד הנגדי לעסקה ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של זרמי המזומנים בעסקה בנגזרים. ערך השוק של העסקה יכול להיות חיובי או שלילי לכל אחד מהצדדים לעסקה, ערך השוק אינו וודאי ועשוי להשתנות לאורך זמן ובהתאם לתנועות בגורמי סיכון השוק העומדים בבסיסו.

לוח ה-1: ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי לפי גישה פיקוחית

31 במרץ 2018				31 במרץ 2019				
RWA	EAD לאחר CRM	חשיפה פוטנציאלית עתידית	עלות שחלוף	RWA	EAD לאחר CRM	חשיפה פוטנציאלית עתידית	עלות שחלוף	
במיליוני ש"ח								
6,878	10,034	6,544	3,490	5,111	7,913	5,913	2,000	1 שיטת החשיפה הנוכחית
-	-	-	-	-	-	-	-	3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקות מימון ניירות-ערך (SFT))
6,878	10,034	6,544	3,490	5,111	7,913	5,913	2,000	6 סך-הכל

31 בדצמבר 2018				
RWA	EAD לאחר CRM	חשיפה פוטנציאלית עתידית	עלות שחלוף	
במיליוני ש"ח				
6,449	9,269	6,383	2,886	1 שיטת החשיפה הנוכחית
-	-	-	-	3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקות מימון ניירות-ערך (SFT))
6,449	9,269	6,383	2,886	6 סך-הכל

לוח ה-2: הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי

31 בדצמבר 2018		31 במרץ 2018		31 במרץ 2019		
RWA	EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	
במיליוני ש"ח						
3,327	9,269	4,008	10,034	3,047	7,913	3 סך-כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית

1. סיכון שוק

סיכון שוק הינו סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או תיק מסוים עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים, ובכלל זה:

- **סיכון ריבית** - סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בשערי ריבית במטבעות השונים;
- **סיכון מטבע** - סיכון להפסד כתוצאה משינויי שער חליפין;
- **סיכון אינפלציה** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים בעקום הציפיות למדד המחירים לצרכן;
- **סיכון מחיר מניות** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי המניות או מדדי המניות;
- **סיכון מרווחי אשראי** - סיכון להפסד כתוצאה משינוי במרווח בין התשואה לפדיון של אגרות-חוב קונצרניות הנסחרות בשווקים לבין הריבית חסרת הסיכון הרלוונטית;
- **סיכון תנודתיות** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי התנודתיות המצוטטים בשוק;
- **סיכון מרווח (Basis spread)** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים במרווחים בין עקומי ריבית שונים או בסיסי ריבית שונים.

גורמי הסיכון העיקריים אליהם חשוף הבנק הם שערי הריבית של השקל במגזר הצמוד והלא-צמוד, אינפלציה, שער החליפין שקל/דולר ומרווחים בין עקומי הריבית השונים.

להרחבה על סיכונים השוק ואופן ניהולם ראה ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018" [הדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

1.1. סיכון שוק בתיק למסחר

לוח ו-1: סיכון שוק על-פי הגישה הסטנדרטית

הבנק נדרש לשמור הון בגין נכסי סיכון שוק, על-פי מודל סטנדרטי שהוגדר על-ידי בנק ישראל. הלימות ההון הרגולטורית מחושבת על סיכונים הריבית והמניות בתיק למסחר בלבד, כפי שהוגדרו לעיל, ועל סיכונים המטבע בתיק הבנקאי ובתיק למסחר.

31 בדצמבר 2018	31 במרץ 2018	31 במרץ 2019	
נכסי סיכון במיליוני ש"ח			
מוצרים ישירים			
2,302	2,959	2,174	1 סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)
82	88	20	2 סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
738	913	213	3 סיכון שער חליפין
-	-	-	4 סיכון סחורות
אופציות			
-	-	-	5 הגישה הפשוטה
307	732	591	6 גישת דלתה-פלום
-	-	-	7 גישת התרחישים
-	-	-	8 איגוח
3,429	4,692	2,998	9 סך-הכל

2.1. סיכון ריבית בתיק הבנקאי

סיכון ריבית בתיק הבנקאי מתייחס להשפעה הפוטנציאלית של שינויים בעקומי הריבית השונים על הערך הכלכלי של הבנק (דהיינו, השינוי בערך הנוכחי של הנכסים וההתחייבויות) ו/או על הכנסות הריבית נטו (רגישות ההכנסה החשבונאית). הסיכון נוצר במהלך הפעילות הבנקאית השוטפת והיזומה של הבנק, ונובע ממתן שירות שוטף לקהל הרחב ולמגזר העסקי והפיננסי ומפעילויות אחרות, ובכללן חשיפת הריבית הנובעת מניהול תיק ההשקעות. הסיכון נובע מהבדלים במבנה הנכסים וההתחייבויות - פערי מגזר, תקופה, בסיסי ריבית, מועדי חידוש ריבית ועוד. בבנק קיימות מגבלות הן על רגישות הערך הכלכלי והן על רגישות ההכנסה (כולל חברות בנות פיננסיות המנוהלות על-ידו וחברות בנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה) לתרחישי שינוי בעקומי הריבית השקלית, המדדית והמט"חית.

לוח ו-2: שווי הוגן נטו מותאם* של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו**

31 בדצמבר 2018			31 במרץ 2019			
סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל	סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל	
במיליוני ש"ח						
34,091	1,120	32,971	34,111	1,198	32,913	שווי הוגן נטו מותאם*
33,563	741	32,822	33,633	1,093	32,540	מזה: תיק בנקאי

* שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא-כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.
** כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

לפירוט נוסף בדבר הנחות השימוש לחישוב השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים ראה [ביאור 17 בדוחות הכספיים](#).

לוח ו-3: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי הוגן נטו מותאם* של הבנק וחברות מאוחדות שלו**

31 בדצמבר 2018			31 במרץ 2019			
סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל	סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל	
במיליוני ש"ח						
שינויים מקבילים						
626	211	415	761	223	538	עלייה במקביל של 1%
668	227	441	787	282	505	מזה: תיק בנקאי
(659)	(270)	(389)	(777)	(208)	(569)	ירידה במקביל של 1%
(684)	(238)	(446)	(736)	(196)	(540)	מזה: תיק בנקאי
שינויים לא מקבילים						
(82)	119	(201)	59	82	(23)	התללה ⁽¹⁾
92	(32)	124	90	(61)	151	השטחה ⁽²⁾
300	178	122	326	(25)	351	עליית ריבית בטווח הקצר
(485)	(207)	(278)	(335)	34	(369)	ירידת ריבית בטווח הקצר

* שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא-כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.
** כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

(1) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך.
(2) השטחה - עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

בטבלה זו מוצג השינוי בשווי הוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שמצוין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

לוח ו-4: רגישות ההון הכלכלי לשינויים במקביל בעקומי הריבית (השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מהתרחיש)

ליום 31 בדצמבר 2018			ליום 31 במרץ 2019			
מטבע-חוץ	שקל צמוד מדד	שקל לא-צמוד	מטבע-חוץ	שקל צמוד מדד	שקל לא-צמוד	
במיליוני ש"ח						
						שינויים במקביל
275	(506)	239	258	(476)	197	עלייה במקביל של 1%
(297)	592	(242)	(279)	556	(181)	ירידה במקביל של 1%

בטבלה לעיל מוצג ניתוח רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בעקומי הריבית, המבוסס, בין השאר, על היוון תזרימי המזומנים הצפויים בעקום ריבית שאינו מביא בחשבון את מרווח סיכון האשראי של הצד הנגדי ותוך שימוש במודלים פנימיים לגבי חלק מהמוצרים. זאת בשונה מחישוב שווי הוגן המבוסס, בין השאר, על היוון תזרימי המזומנים הצפויים בשיעור ריבית המשקף את רמת הסיכון הגלומה במכשיר הפיננסי, תוך התחשבות בהתחייבויות לעובדים אשר אינן משמשות את הבנק בניהול רגישות הערך הכלכלי.

לוח ו-5: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית*

ליום 31 בדצמבר 2018		ליום 31 במרץ 2019				
הכנסות מימון סך-הכל שאינן מריבית	הכנסות ריבית	הכנסות מימון סך-הכל שאינן מריבית	הכנסות ריבית			
במיליוני ש"ח						
				שינויים במקביל		
1,360	522	838	1,370	521	850	עלייה במקביל של 1%
1,390	552	838	1,355	505	850	מזה: תיק בנקאי
(1,159)	(563)	(596)	(1,256)	(576)	(680)	ירידה במקביל של 1%
(1,171)	(575)	(596)	(1,226)	(546)	(680)	מזה: תיק בנקאי

* אינו כולל את נתוני קבוצת ישראלכרט המהווה פעילות מופסקת.

רגישות ההכנסה בטבלה לעיל חושבה על-פי גישת ההנהלה הכוללת הנחות על מידול יתרות העו"ש ושינוי במרווחי פיקדונות בשינוי ריבית בחלק מהתרחישים ותוך שימוש ברצפות ריבית. רגישות התיק למסחר חושבה בגישת MTM.

3. סיכון מניות ומרווחי אשראי - סיכון השקעה

הגדרת סיכון השקעה בבנק, הינה חשיפה לשוק המניות, למרווחי אשראי ולסיכון האשראי בשוקי אגרות-החוב והמניות בתיק הבנקאי בקבוצה (כתוצאה מהחזקה במוצרים אלו עלול הבנק להיחשף גם לסיכונים ריבית ו/או מטבע ו/או נזילות ואלה מנוהלים בנפרד). על-פי הגדרת הבנק, אגרות-חוב ממשלת ישראל בש"ח ובמטבע-חוץ ואגרות-חוב ממשלה, המוחזקות על-ידי שלוחה, של המדינה בה היא פועלת, אינן נושאות סיכון השקעה ולכן אינן נכללות במדידת סיכון השקעה בבנק.

להרחבה על סיכון ההשקעה ואופן ניהולו ראה ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018", הדוחות הכספיים לשנת 2018 וכן תמצית הדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2019.

ז. סיכון נזילות

סיכון נזילות - סיכון הנזילות מוגדר כסיכון קיים או עתיד לציבות הבנק ולרווחיו, הנובע מאי יכולתו לעמוד בתזרים המזומנים הנדרש לצרכיו. סיכון הנזילות בבנק נבחן בראיה רחבה יותר של יכולת עמידה בפירעון ההתחייבויות במועד פירעון גם בעתות לחץ, בלי לפגוע בהתנהלות השוטפת במסגרת תוכניות העבודה של הבנק ובלי להיקלע להפסדים חריגים.

סיכון המימון - הינו הסיכון לאי יכולת לגייס מקורות חדשים במקום אלו שהגיעו לפירעון, או שהגיוס מחדש יבוצע בתקופות ובתנאים אשר יפגעו בהכנסות הבנק נטו מריבית. הסיכון מנוהל כחלק מסיכון הנזילות ולאור מקורות המימון של הבנק, אין הבנק רואה בסיכון זה לכשעצמו סיכון מהותי. הבנק מייחס חשיבות רבה לגיוס מקורות יציבים בעלי פיזור גבוה.

לוח ז-1: יחס כיסוי הנזילות - תאגיד בנקאי בע"מ וחברות מאוחדות שלו לתקופה של שלושה חודשים

לרבעון שהסתיים ביום 31 במרץ 2019*		
סך ערך משוקלל***	סך ערך לא משוקלל**	
109,781		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
		תזרימי מזומנים יוצאים
15,148	199,076	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
3,229	64,572	פיקדונות יציבים
10,716	94,389	פיקדונות פחות יציבים
1,203	40,115	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)
70,477	111,114	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
454	1,817	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידי בנקאיים קואופרטיבים
69,026	108,300	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
997	997	חובות לא מובטחים
-	3	מימון סיטונאי מובטח
26,120	119,329	דרישות נזילות נוספות, מזה:
16,182	17,713	תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
-	-	תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
9,938	101,616	קווי אשראי ונזילות
15,299	15,299	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
1,813	54,076	מחויבויות מימון מותנות אחרות
128,857		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים
		תזרימי מזומנים נכנסים
725	725	הלוואות מובטחות (למשל עסקות מכר חוזר)
24,627	31,739	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
15,784	20,242	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
41,136	52,706	סך-הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם****		
109,781		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
87,721		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
125%		יחס כיסוי נזילות (%)

* כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.
 ** ערכים לא משוקללים חושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על-ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.
 *** ערכים משוקללים חושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס יוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות. מספר התצפיות ששימשו בחישוב הממוצעים ברבעון המדווח הינו 63.
 **** ערכים מתואמים חושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס יוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

לוח ז-1: יחס כיסוי הנזילות - תאגיד בנקאי בע"מ וחברות מאוחדות שלו לתקופה של שלושה חודשים (המשך)

לרבעון שהסתיים ביום 31 במרץ 2018*		
סך ערך משוקלל***	סך ערך לא משוקלל**	
סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה		
108,529		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
תזרימי מזומנים יוצאים		
14,541	186,550	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
3,030	60,600	פיקדונות יציבים
10,426	89,774	פיקדונות פחות יציבים
1,085	36,176	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)
75,171	114,794	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
418	1,673	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים קואופרטיביים
73,737	112,105	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
1,016	1,016	חובות לא מובטחים
-	51	מימון סיטונאי מובטח
22,302	106,592	דרישות נזילות נוספות, מזה:
13,240	14,973	תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
-	-	תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
9,062	91,619	קווי אשראי ונזילות
14,341	14,341	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
1,894	57,857	מחויבויות מימון מותנות אחרות
128,249		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים
תזרימי מזומנים נכנסים		
588	588	הלוואות מובטחות (למשל עסקות מכר חוזר)
23,733	31,068	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
12,510	16,831	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
36,831	48,487	סך-הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם****		
108,529		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
91,418		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
119%		יחס כיסוי נזילות (%)

* כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

** ערכים לא משוקללים חושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על-ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות. מספר התצפיות ששימשו בחישוב הממוצע ברבעון המדווח הינו 62.

*** ערכים משוקללים חושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.

**** ערכים מתואמים חושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

לוח ז-1: יחס כיסוי הנזילות - תאגיד בנקאי בע"מ וחברות מאוחדות שלו לתקופה של שלושה חודשים (המשך)

לרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2018*		
סך ערך משוקלל***	סך ערך לא משוקלל**	
סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה		
106,375		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
תזרימי מזומנים יוצאים		
15,032	195,062	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
3,175	63,494	פיקדונות יציבים
10,710	93,346	פיקדונות פחות יציבים
1,147	38,222	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)
69,011	107,845	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
435	1,738	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידיים בנקאיים קואופרטיביים
68,245	105,776	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
331	331	חובות לא מובטחים
-	8	מימון סיטונאי מובטח
27,613	118,042	דרישות נזילות נוספות, מזה:
17,957	19,765	תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
-	-	תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
9,656	98,277	קווי אשראי ונזילות
15,827	15,827	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
1,834	55,580	מחויבויות מימון מותנות אחרות
129,317		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים
תזרימי מזומנים נכנסים		
894	894	הלואות מובטחות (למשל עסקות מכר חוזר)
22,556	29,486	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
17,352	21,795	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
40,802	52,175	סך-הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם****		
106,375		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
88,515		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
120%		יחס כיסוי נזילות (%)

* כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.
 ** ערכים לא משוקללים חושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על-ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.
 *** ערכים משוקללים חושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות. מספר התצפיות ששימשו בחישוב הממוצעים ברבעון המדווח הינו 64.
 **** ערכים מתואמים חושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 1 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

היחס הממוצע במהלך הרבעון (ממוצע תצפיות יומיות) עומד על 125% בממוצע ו-122% בתאגיד הבנקאי "סולו", כאשר הדרישה המזערית היא 100%. במהלך הרבעון היחס עלה לעומת הרבעון הקודם. העלייה ביחס נובעת בעיקר מגידול בפקדונות קמעונאים. קיימת תנודתיות מסוימת בין הימים במהלך החודש ותחלופה בין שקלים למטבע-חוץ, בעיקר בעקבות פעילות בנגזרים.

עיקר הנכסים הנזילים של הבנק הינם אגרות-חוב ממשלתיות של ממשלת ישראל בשקלים ובמטבע-חוץ, אגרות-חוב של ממשלת ארצות-הברית במטבע-חוץ והפקדות בבנקים מרכזיים (בבנק ישראל ובפרדל ריזרב). הנכסים הנזילים מוחזקים בחלקם בבנק ובחלקם בחברות הבנות, כאשר הבנק מתחשב במגבלות אפשריות להעברת נזילות בין חלק מהחברות הבנות לבנק עצמו, בדגש על חברות בנות בנקאיות בחו"ל. בהתאם, חלק מהחברות הבנות מחזיקות נכסים נזילים לזמן משבר (או קו אשראי מחברת האם) בהתאם לצורך, והבנק אינו מסתמך על נכסים אלו. הבנק מנהל את יחס כיסוי הנזילות, ובהתאם את הנכסים הנזילים, בהפרדה בין שקלים ומטבע-חוץ. לפירוט נכסים נזילים לפי רמות ראה טבלה להלן. דירקטוריון הבנק אימץ מגבלה פנימית המחמירה מהדרישה הרגולטורית ליחס כיסוי הנזילות, הן לתאגיד הבנקאי "סולו" והן בממוצע.

מקור המימון העיקרי של הבנק הוא פיקדונות מלקוחות קמעונאיים ועסקים קטנים בישראל, היוצרים סיכון נזילות נמוך ביחס למקורות אחרים. בנוסף, הבנק מתממן באמצעות הנפקות, פיקדונות מחברות עסקיות ופיננסיות ועוד. המקורות במטבע-חוץ כוללים פיקדונות לקוחות פרטיים ולקוחות עסקיים בארץ, תושבי חוץ, חברות ישראליות בחו"ל, הנפקת CDs ומכשירים אחרים המבוססים על-ידי ה-FDIC בארצות-הברית ומקורות נוספים. על פיקדונות מגופים עסקיים ופיננסיים שמועד פירעונם עד חודש חלים על-פי ההוראה מקדמי יציאה גבוהים, ולכן הם תורמים תרומה גבוהה יחסית לתזרים היוצא. הבנק מנהל מעקב אחר ריכוזיות מקורות המימון בחתכים שונים, הן בשקלים והן במטבע-חוץ, ועומד במגבלות הפנימיות בנושא. הבנק אינו מסתמך על מימון משוק ההון כמקור מימון עיקרי.

נגזרים יוצרים תזרים נכנס גבוה ותזרים יוצא גבוה ומביאים להסטת נכסים נזילים ותזרים יוצא נטו בין שקלים למטבע-חוץ, אך תרומתם נטו בסך המטבעות נמוכה. בתחשיב הנכסים הנזילים הבנק אינו כולל ביטחונות שהוא נדרש להפקיד כנגד פעילות בנגזרים, ומביא בחשבון תנודתיות בהיקף הפקדה זו, כנדרש בהוראה.

ניהול סיכון הנזילות והמימון מתבצע בראיה גלובלית של הפעילות בבנק בארץ, בסניפי הבנק בחו"ל ובחברות בנות להן סיכון נזילות משמעותי לקבוצה. סיכון הנזילות בבנק, במטבע-חוץ ובשקלים, מנוהל ומבוקר באופן שוטף באגף ניהול נכסים והתחייבויות, בהתאם למדיניות קבוצתית, במטרה להבטיח את היכולת להתמודד באופן תחרותי גם במצבי ביקוש והיצע חריגים בשווקים הפיננסיים. ניהול הנזילות השוטף הינו באחריות אגף ניהול נכסים והתחייבויות ומתבצע באמצעות יחידות הנזילות בשקלים ובמטבע-חוץ, ובאמצעות יחידות מקבילות בחברות הבנות. דיווחים לצוותי הנהלה מתבצעים בתדירות חודשית, הדיווחים לוועדת הדירקטוריון הינם רבעוניים. דיווחים נוספים לגורמים פנימיים לצורכי מעקב וניהול נעשים בתדירות גבוהה יותר. התוכנית העסקית של הבנק מביאה בחשבון את השינויים העסקיים הצפויים, דרישות הנזילות וסיכון הנזילות העתידיים, כך שהבנק ימשיך לעמוד בכל המגבלות. המחלקה לניהול סיכונים שוק ונזילות בחטיבת ניהול סיכונים עוסקת בניטור שוטף של הנזילות באמצעות פרמטרים פנימיים וסביבתיים, דווח בלתי תלוי על רמת הסיכון לצוות הנהלה וועדת הדירקטוריון, ואיתגור הפרמטרים במודלים השונים לעניין הנזילות.

לוח ז-2: פירוט נכסים נזילים לפי רמות כנדרש בהוראות באזל

ממוצע לרבעון שהסתיים ביום 31 במרץ 2019		יתרה ליום 31 במרץ 2019	
במיליוני ש"ח			
108,157	105,803		נכסי רמה 1
1,296	1,293		נכסי רמה 2א
328	347		נכסי רמה 2ב
109,781	107,444		סך-הכל HQLA

ממוצע לרבעון שהסתיים ביום 31 במרץ 2018		יתרה ליום 31 במרץ 2018	
במיליוני ש"ח			
107,796	102,333		נכסי רמה 1
557	561		נכסי רמה 2א
176	153		נכסי רמה 2ב
108,529	103,047		סך-הכל HQLA

ממוצע לרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2018	יתרה ליום 31 בדצמבר 2018	במיליוני ש"ח	
105,039	105,564		נכסי רמה 1
1,030	1,181		נכסי רמה 2
306	315		נכסי רמה 2ב
106,375	107,060		סך-הכל HQLA

למידע נוסף בנושא סיכון הנזילות ואופן ניהולו ראה ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018" [והדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

ח. סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד העלול להיגרם מתהליכים פנימיים כושלים או לקויים, מפעולות אנוש, מכשלים במערכות וכן מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין. כשל הקשור לאחד הגורמים האמורים עלול להביא לפגיעה אפשרית ברווחיות. הבנק מפעיל יחידות בקרה, לרבות יחידות אבטחת מערכות מידע והגנת הסייבר, המשכיות עסקית, ביטחון, קצין ציות ואיסור הלבנת הון ומניעת מימון טרוה, נהלים ומערכות מקיפים בנושאים הקשורים לפעילות בנקאית, ניהול משאבי אנוש, בקורת תהליכים, פעילות בחירום ועוד.

למידע נוסף בנושא סיכון תפעולי ואופן ניהולו ראה ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018" [והדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

ט. סיכון ציות

סיכון הציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שהוא אינו מקיים את הוראות הציות כהגדרתן בהוראת ניהול בנקאי תקין 308. תחת סיכון הציות כלולים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 308, גם סיכונים הנובעים מתחום הוגנות הבנק כלפי לקוחותיו, ניגוד עניינים, איסור הלבנת הון ומימון טרוה (לרבות אלה העוסקות בדיני המס), מתן ייעוץ ללקוח, אכיפה בניירות-ערך, הגנה על הפרטיות (למעט היבטים של טכנולוגיית המידע), הוראות ה-FATCA האמריקאי וה-CRS הבינלאומי והיבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או לשירותים ללקוחות או הוראות בעלות אופי דומה. סיכון הציות כולל גם את סיכון המוניטין הנלווה לאי-הציות להוראות האמורות.

הטלת עיצומים כספיים על ידי המפקחת על הבנקים: בחודשים האחרונים עלה מספר העיצומים הכספיים שהוטלו על בנקים וחברות כרטיסי אשראי (ובהם גם הבנק וישראל) על-ידי הפיקוח על הבנקים, במקרים בהם לעמדת הפיקוח התגלו תקלות או פגמים בהתנהלות של המוסדות הפיננסיים. לפירוט והרחבה ראה [סעיף 5.2 עניינים אחרים בדוח ממשל תאגיד](#).

למידע נוסף בנושא סיכון הציות ואופן ניהולו ראה ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018" [והדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

י. סיכון משפטי

הסיכון המשפטי כולל, בין היתר, תביעות משפטיות פסקי דין, חוסר יכולת לאכוף חוזים, וכן חשיפה לקנסות (Fines, Penalties) או צעדי עונשין (Punitive Damages) כתוצאה מפעילות פיקוחית והסדרים פרטניים (Private Settlements) שעלולים לשבש או להשפיע באופן שלילי על פעילות קבוצת הבנק. הקבוצה נעזרת במערך ייעוץ משפטי פנימי וחיצוני, לצורך התמודדות עם הסיכון.

למידע נוסף בנושא סיכון משפטי ואופן ניהולו ראה ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018" [והדוחות הכספיים לשנת 2018](#) וכן ביאור 25 בדוחות הכספיים לשנת 2018 וביאור 10 בתמצית הדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2019.

יא. סיכון מוניטין

סיכון המוניטין מוגדר כסיכון קיים או עתידי לפגיעה בהכנסות או בהון כתוצאה מתדמית שלילית על-ידי מחזיקי העניין הרלוונטיים כגון: לקוחות, צדדים לעסקות, בעלי מניות, משקיעים, או גופים רגולטוריים. הסיכון, אשר בדרך כלל מתלווה לפעילויות אחרות וסיכונים אחרים, יכול להתממש במגוון דרכים כגון עזיבת לקוחות, רגולציות חדשות ועוד.

למידע נוסף בנושא סיכון מוניטין ואופן ניהולו ראה [ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018"](#) [והדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

יב. סיכון רגולציה

סיכון רגולציה הינו סיכון להכנסות ו/או להון הקבוצה, שנובע מתהליכי חקיקה ו/או מטיטוטות הוראות של גופים רגולטורים שונים, שגורמים לשינויים בסביבה העסקית של הקבוצה. שינויים אלה יכולים להשפיע, לעיתים, על יכולת הקבוצה להציע שירותים מסוימים ו/או לחייבה לבצע השקעות טכנולוגיות ואחרות בעלות ניכרת ותוך פגיעה בלוח הזמנים לפיתוח שירותים מתוכננים אחרים.

למידע נוסף בנושא סיכון רגולציה וחקיקה ואופן ניהולו ראה [ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018"](#) [והדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה [ביאור 16 בתמצית הדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2019](#).

יג. סיכון כלכלי

זיהוי גורמי הסיכון בסביבה הכלכלית נעשה על-ידי המחלקה הכלכלית תוך מעקב אחר נתונים כלכליים ופיננסיים שוטפים בארץ ובעולם, והערכה מקצועית של המשמעותיות הנגזרות מנתונים אלו. המחלקה ממפה ומדווחת על הסיכונים הפוטנציאליים במשק ובשווקים הפיננסיים לצוותים ולוועדות הרלוונטיים. למידע נוסף בנושא סיכון כלכלי ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018](#) [והדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

לפרטים בדבר מצב המשק בישראל ובעולם ראה [פרק סקירה כלכלית בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרץ 2019](#).

יד. סיכון אסטרטגי

סיכון אסטרטגי הנו סיכון מהותי עכשווי או עתידי לרווחים, הון, מוניטין או מעמד שעשוי להיגרם בעקבות שינויים בסביבה העסקית, החלטות עסקיות שגויות, יישום בלתי נאות של אסטרטגיה או החלטות עסקיות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים (לדוגמא מהלכי מתחרים), כלכליים או טכנולוגיים. בנוסף, הסיכון האסטרטגי הנו פונקציה של התאמת היעדים האסטרטגיים של הארגון לסביבת פעילותו, התאמת התוכניות העסקיות שפותחו על מנת להשיג יעדים אלו, הקצאת המשאבים, ואיכות היישום. ככזה, הסיכון הוא מידע צופה פני עתיד.

למידע נוסף בנושא סיכון אסטרטגי ואופן ניהולו ראה [ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018"](#) [והדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

טו. סיכון סביבתי

סיכון סביבתי לבנק הוא הסיכון להפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן, היכול להתממש באם יישא הבנק באחריות ישירה למפגע סביבתי, לרבות האפשרות שהבנק ידרש להסיר מפגע סביבתי או שמא יהיה אחראי בגין מפגע סביבתי כלפי צד שלישי, או כתוצאה מירידת-ערך של ביטחונות שמומשו. הסיכון אף עשוי להתממש בעקיפין, כתוצאה מהרעה במצבו הפיננסי של אחר בשל עלויות סביבתיות שמקורן בהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה. כמו-כן, ייתכן ויתממש סיכון מוניטין כתוצאה מייחוס לבנק קשר לגורם למפגע סביבתי.

למידע נוסף בנושא סיכון סביבתי ואופן ניהולו ראה [ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018"](#) [והדוחות הכספיים לשנת 2018](#).